

Csendőrfizetések 1944 áprilisából ^[1]

Örök kérdés, de talán napjainkban minden korábbinál aktuálisabbá vált, hogy vajon az állami alkalmazottak, különösen a rend- és államvédelmi szervek alkalmazottainak a fizetése reális vagy irreális összeg. A versenyszféra dolgozói általában sokallják, míg az érintettek – érthető okból – keveslik a saját fizetésüket. Egy ilyen rövid kis írásban nyilván nem lehet igazságot tenni, már ha és amennyiben létezik objektív igazság. Ugyanakkor talán érdemes elidőzni azon, hogy a mindenkorai magyar állam hogyan fizette alkalmazottait, különös tekintettel azokra, akikről a saját védelmét várhatta.

Bevezetés

Az alábbiakban szöveghűen közölt kimutatás az 1942 tavaszán felállított *Államvédelmi Központnál* (ÁVK) 1944 áprilisában szolgálatot teljesítő csendőrök fizetését tartalmazza. Magát az ÁVK-t *Keresztes-Fischer Ferenc* belügyminiszter azzal a nem titkolt céllal hozta létre, hogy az országban folyó ún. politikai jellegű nyomozásokat, a magyar hírszerzést és elhárítást egy szervezet emyője alatt koordinálják. Kimondatlan cél volt, hogy ezeknek az ÁVK-nak alárendelt szervezeteknek illetően módon csökkentsék már-már túlzott önállóságát. Az új szervezet vezetésével megbízott [popup title="Ujszászy István vezérőrnagy" format="Default click" activate="click" close text="A tábornok rejtélyes életéről lásd Haraszti György [szerk.]: Vallomások a holtak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a VKF/2 vezetőjének az ÁVO fogságában írott feljegyzései. Bp., 2007."] azonban nem tudott ezzel a feladattal megbirkózni. Az eredeti elképzelések szerint Ujszászynak kellett volna kordában tartani a csendőrség nyomozó alosztályait, a honvéd vezérkar (vkf.) 2. osztályát és a rendőrség politikai nyomozóosztályát. Vagyis katonáknak, csendőröknek és rendőröknek kellett (volna) együttműködniük. Ez az idea azonban eleve bukásra ítéltetett: a csendőrség és a rendőrség egymásban látta a legfőbb ellenségét, míg a vezérkar, de különösen annak 2. osztálya hallani sem akart arról, hogy őket bárkinek is alárendeljék. Vagyis formálisan létrejött az ÁVK, s számos ügy befutott az ÁVK központjába, de a szervek megtartották önállóságukat. Erre talán a legjobb bizonyíték, hogy a vkf. 2. osztálya - biztos, ami biztos alapon - lehallgatta az ÁVK vezetőinek, így Ujszászynak is a telefonbeszélgetéseit, és ezek tartalmáról a német hírszerzés budapesti rezidensének - egy információcsere-egyezményre hivatkozva - rendszeresen jelentettek. Így nem lehet különösebben azon csodálkozni, hogy Ujszászyt az elsők között tartóztatták le 1944. március 19. után a Budapestre érkezett német rendészeti és biztonsági szervek.

A német megszállás után sokat veszített jelentőségéből az ÁVK, amely formálisan az október 15-ei nyilas puccs után is létezett, de ekkor már csak inkább papíron, mintsem a valóságban. Ujszászy „eltűnése” után helyettese, vitéz Kudar Lajos csendőr alezredes vette át az ÁVK irányítását, hogy aztán a nyilas puccs után őt is letartóztassák, és megöljék.

Forrásunk az 1944. áprilisi állapotot éri tetten, amikor 26 tényleges csendőrtiszt és tiszthelyettes teljesített szolgálatot az ÁVK-nál, s Kudar Lajos volt a legmagasabb rendfokozatú közöttük. A kimutatás közölte fizetésüket is. Vajon ezek a csendőrfizetések magasak vagy alacsonyok voltak 1944 tavaszán, ebben a beosztásban? A kérdés összetett, így egyértelmű válasz nehezen adható rá. De talán nézzünk néhány tényit! Általános igazságnak vehetjük, hogy Magyarországon - hasonlóan az életszínvonalhoz - 1938 és 1941 között emelkedtek a bérek. Mindezt a győri program csúcsra járatásával összefüggő háborús konjunktúrának is magyarázhatjuk. A fizetésemelés természetesen a korabeli közszférát, ill. fegyveres testületeket sem kerülte el. Ez a lendület 1942-ben ugyan megtört, de még messze volt az ország a háború végi inflációs spiráltól és a pengő teljes értékvesztésétől. Tény, hogy a fegyveres testületek tisztikara mindig is jóval az országos átlag feletti fizetést kapott. 1943-ban, tehát alig egy évvel a német megszállás előtt a magyar honvéd tisztikarban kb. 1300 pengő volt az átlagfizetés. 1944-ben az üzemvezetők havi bére általában 600-1300 pengő között, a tisztviselői bérek 300-500 pengő között, a munkabérek 300-400 pengő között mozogtak zömmel. Természetesen a fizetési osztályba soroltak, és a nagyobb üzemek, bankok vezetői ennél többet kaptak. Ugyanakkor az átlagbér rendszer azért sem alkalmazható, mert a béreket számos esetben - pl. állami, önkormányzati tisztviselők, rendőrök, katonák, stb. - különböző pótlékokkal egészítették ki: pl. lakbérköltséggel, kiegészítő inflációs támogatással, drágasági pótlékkal, túlmunkapénzzel. Egyes kereskedelmi, pénzügyi cégeknek a vezetők és a dolgozók az évi nyereség alapján külön juttatásban (remuneráció) is részesültek. Ugyanakkor a mezőgazdaságban dolgozók, de különösen a napszámosok havi átlagfizetése alig érte el a legendás 200 pengős határt. Mindezeket figyelembe véve azt kell azonban mondanunk, hogy az ÁVK-nál szolgáló csendőrtisztek fizetését nem lehet kiemelkedőnek minősíteni.

Így nem csoda, hogy sokan - most nem részletezve bizonyos elvi megfontolásokat - nehezen tudtak ellenállni a német hírszerző szervek által felkínált fix havi plusz összegeknek - némi információért cserébe...

Forrás

Csendőrfizetések az Államvédelmi Központban

Kimutatás az ÁVK-nál szolgálatot teljesítő csendőrökről, fizetésük feltüntetésével, 1944. áprilisában:

v[itéz] Kudar Lajos	alezredes	1386, 40
Környey Ferenc	"	1099, 90
Ferenczy Endre	"	999, 90
Korondi Béla	szds.	797, 20
Dr. Nyerges Pál	szds.	601, 30
Baráth Sándor	alhadnagy	707, 50
Jurányi Antal	főtörzsőrmester	526, 30
Hadnagy István	"	499, 40
Lantos János	"	354, 10
Szajkó István	"	454, 40
Forgó Mihály	"	454, 40
Szentkúti László	őrmester	403, 60
Nagy Lajos	"	312, 50
Kovács István II.	"	502, 80
Takó Zoltán	"	312, 20
Wissky Zoltán	"	312, 50
Cser Géza	"	383, 80
Horváth Lajos	"	517, 70

Kovács Mihály	"	502, 80
Márton Sándor	őrmester	292, 70
Süle Gyula	"	428, 80
Tollár Sándor	"	292, 70
Horváth Sándor	"	292, 70
Szász Pál	"	291, 80
Bóti Lajos	"	291, 80
Ujvári Jenő	"	357, 50

A szintén ebben a csomóban található 1944. novemberi fizetési listán még szerepel az akkor már letartóztatott Kudar Lajos is, de fizetése ekkor már csak 1211, 53 pengő volt. Ugyanakkor nem szerepel rajta Ferenczy Endre, Wisky Zoltán, Horváth Lajos, Kovács Mihály és Ujvári Jenő; Jurányi Antal pedig zászlós (516, 34),.

Jelzet: MOL K-523. 2. csomó (tétel és iktatószám nélküli irat)

Címkék:

[Ujzászy István](#) ^[2]

[honvéd vezérkar \(vkf.\)](#) ^[3]

[Államvédelmi Központ](#) ^[4]

Kiadás: 9. évfolyam (2009) 2. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hadtortenet/csendorfizetesek_1944_aprilisabol.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hadtortenet/csendorfizetesek_1944_aprilisabol.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ujzaszy-istvan>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/honved-vezerkar-vkf>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/allamvedelmi-kozpont>